

Konferencja naukowa

Na swoim? U siebie? Wśród swoich? Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich i Północnych

PROGRAM KONFERENCJI

6–7 listopada 2017 r.
Centrum Historii Zajezdnia
ul. Grabiszyńska 184, Wrocław

6 listopada (poniedziałek)

9:00–9:15 | Otwarcie konferencji

9:15–10:00 | Wykład inauguracyjny dr hab. prof. UWr Małgorzata Ruchniewicz (IH UWr):
Ziemie Zachodnie i Północne w granicach Polski: kontekst polityczny i społeczny przyłączenia i zagospodarowania

Panel I (sesja plenarna)

10:15–10:30 Marta Frączkiewicz (UMK):
Kiedy dom staje się domem? Osadnictwo pierwszych lat po zakończeniu II wojny światowej na Warmii i Mazurach

10:30–10:45 prof. Andrzej Sakson (IZ): Mazurzy i Warmiacy w powojennej rzeczywistości (1945–1949)

10:45–11:00 Małgorzata Łukianow (IFiS PAN):
Znaczenie pierwszych lat powojennych dla analiz porównawczych regionów Ziemi Zachodnich i Północnych

11:00–11:15 prof. Jakub Tyszkiewicz (IH UWr):
Odgruzowywanie Wrocławia i Szczecina – studium porównawcze

11:15–11:30 Aleksandra Paprot-Wielopolska (IEiAK UAM):
Powojenne mity i tradycje Ziemi Zachodnich i Północnych a ich kontynuowanie oraz odtwarzanie dziś – przykład Żuław i Powiśla

11:30–12:00 Dyskusja

Panel IIa

12:15–12:30 prof. dr hab. Radosław Domke (IH UZ):
Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich i Północnych w polskiej kinematografii

12:30–12:45 prof. Marek Ordyłowski (DSW):
Pierwsze dni Wrocławia po kapitulacji

12:45–13:00 dr Barbara Pabjan (IS UWr):
Społeczne procesy adaptacji na ziemiach zachodnich na przykładzie specyfiki małego miasta (Dzierżoniów)

13:00–13:15 dr Sylwia Bykowska (IH PAN):
Formowanie się społeczności Gdańska po zakończeniu II wojny światowej

13:15–13:30 Jolanta Aniszewska (MAH w Stargardzie):
Zaryglowane drzwi i strach przed sowieckim mundurem... Poziom bezpieczeństwa na terenie ziemi stargardzkiej w latach 1945–1946

13:30–14:00 Dyskusja

Panel IIb

12:15–12:30 dr Tomasz Gliniecki (MIIWŚ):
Zniszczenie centralnych dzielnic miast Ziemi Północnych jako efekt działań militarnych i kulturowych – na przykładzie Elbląga w latach 1945–1950

12:30–12:45 dr Irena Kurasz (ISM UWr):
„Tutejsi”, lecz obcy. Dolnośląscy Niemcy w nowej, powojennej rzeczywistości

12:45–13:00 dr Elżbieta Opitowska (IS UWr):
Procesy osuwania przestrzeni w miastach granicznych Ziemi Zachodnich i Północnych w świetle wspomnień mieszkańców

13:00–13:15 Aneta Popławska-Suś (CDP, Szczecin):
Związki binacjonarne polsko-niemieckie po roku 1945 na Pomorzu Zachodnim – okolicości zapoznania i relacje ze społeczeństwem

13:15–13:30 dr Zbigniew Bereszyński (PIN IŚ):
Śląsk Opolski 1945–1950. Starzy i nowi mieszkańcy regionu, ich postawy i relacje wzajemne

13:30–14:00 Dyskusja

14:00–14:45 Przerwa obiadowa

Panel IIIa

14:45–15:00 dr Barbara Techmańska (IH UWr):
Problemy z akceptacją Ziemi Zachodnich jako „nowego” miejsca zamieszkania przez dzieci i młodzież z grup mniejszościowych

15:00–15:15 Łukasz Mroczek (IS UŚ):
Transporty dobrowolnych przesiedleńców z powiatu Biła Krakowska na Ziemię Zachodnie w 1945 roku

15:15–15:30 dr Anna Kurpiel (CSNE UWr):
Polscy „Francuzi” – adaptacja, integracja i organizowanie się reemigrantów z Francji

15:30–15:45 prof. Tomasz Jaworski (IH UZ):
Reemigracja Polaków z Czechosłowacji na Ziemię Zachodnie i Północne w 1948 r.

15:45–16:00 dr Ewa Dawidejt-Drobnik (Stowarzyszenie IŚ Opole):
Kształtowanie więzi nowych mieszkańców Nysy z odzyskanym dla Polski miastem

16:00–16:30 Dyskusja

Panel IIIb

14:45–15:00 prof. Ryszard Tomkiewicz (OBN Olsztyn):
Kresowianie na Warmii i Mazurach. Oswajanie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego po 1945 r.

15:00–15:15 dr Marek Mazurkiewicz (PIN IŚ):
Nowy dom na Śląsku. Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich i Północnych we wspomnieniach mieszkańców Grodzka (gm. Ozimek, woj. opolskie)

15:15–15:30 dr Małgorzata Michalska (KEiAK UWr):
„U nas w Sokolnikach była ziemia czarniutka...”. Konfrontacja z nową rzeczywistością na Dolnym Śląsku we wspomnieniach przesiedleńców z Kresów Wschodnich

15:30–15:45 Marcelina Jakimowicz (KEiAK UWr):
Sąsiad, wróg, przyjaciel – powojenne relacje z „Innymi” w narracjach przesiedleńców z Galicji Wschodniej na Dolny Śląsk

15:45–16:00 Piotr Zubowski (OPIP, IH UWr):
Przesiedlenie polskiej ludności z Kresów Wschodnich na Ziemię Zachodnie i Północne w świetle wspomnień jej ukraińskich sąsiadów, na przykładzie mieszkańców Obertyna w dawnym województwie stanisławowskim

16:00–16:30 Dyskusja

17:00 Wernisaż wystawy
„Wrastanie. Ziemia Zachodnie i Północne. Początek”

WRASTANIE.
Ziemia Zachodnie i Północne
Początek

7 listopada (wtorek)

Panel Ia

9:00–9:15 Kamilla Jasińska (IH UWr):

Razem pracować i mieszkać obok siebie, czyli gdzie osiedlali się powojenni pracownicy Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu

9:15–9:30 dr Przemysław Marcin Żukowski (UJ): Uniwersytet Jagielloński w Krakowie wobec Uniwersytetu we Wrocławiu. Rzecz o obsadzaniu katedr w Uniwersytecie we Wrocławiu w latach 1945–1947

9:30–9:45 prof. Piotr Pałys (PIN – IŚ):

Życie codzienne serbołużyckich studentów uczelni wrocławskich w drugiej połowie lat czterdziestych

9:45–10:00 dr hab. Bernadetta Nitschke (UZ): Ludność autochtoniczna Ziemi Babimojskiej w powojennej rzeczywistości Polski Ludowej

10:00–10:30 Dyskusja

Panel Ib

9:00–9:15 Przemysław Zieliński (BU UWM):

Sytuacja powojenna wsi warmińskiej we wspomnieniach mieszkańców – na przykładzie parafii Bartąg pod Olsztynem

9:15–9:30 dr Bartosz Kuświk (IPN Opole):

Budowa i likwidacja Związku Harcerstwa Polskiego na Opolszczyźnie w latach 1945–1950

9:30–9:45 dr Dariusz Węgrzyn (IPN Katowice): Strach i niepewność jako czynniki kształtowania się nowej rzeczywistości na Górnym Śląsku w latach 1945–1946

9:45–10:00 dr hab. prof. UWM Izabela

Lewandowska (UWM): Wśród swoich i obcych. Józef Malewski ze wsi Jaroty (1945–1948)

10:00–10:30 Dyskusja

Panel IIa

11:00–11:15 dr Joanna Jaroszyk-Pawlukiewicz (IH UAM): Nacjonalizacja własności poniemieckiej na terenie Ziemi Zachodnich i Północnych

11:15–11:30 prof. Wojciech Kowalski (MSZ, UŚ): Losy i sytuacja prawna zbiorów sztuki na Ziemiach Zachodnich i Północnych po 1945 r.

11:30–11:45 Krzysztof Jedynek (Muzeum w Koszalinie): Początki muzealnictwa polskiego na Pomorzu Środkowym w pierwszych latach po II wojnie światowej

11:45–12:00 Barbara Szczepańska (IHSzt UWr): Początki architektury wrocławskiej w kontekście lwowskim na przykładzie Andrzeja Frydeckiego

12:00–12:15 dr Alicja Dobrosielska (OBN Olsztyn), dr Bogdan Radzicki (IF UWM): Archeologia ziem odzyskanych – dyskurs w cieniu polityki

12:15–12:45 Dyskusja

Panel IIb

11:00–11:15 dr Marta Śleziak (IFP UWr): Co o Ziemiach Odzyskanych i ich mieszkańcach mówią powojenne klepsydry?

11:15–11:30 dr Marcin Graban (IH UAM):

Na Zachód za pracę. Stosunki pracy na tzw. Ziemiach Zachodnich (1945–1950)

11:30–11:45 Justyna Szablewska (IH UWr): Ochotnicze Straże Pożarne jako czynnik integrujący lokalne społeczności na Ziemiach Zachodnich i Północnych

11:45–12:00 dr Anitta Maksymowicz (MZL Zielona Góra): Bieda na Ziemi Lubuskiej w pierwszych powojennych latach

12:00–12:15 dr Jolanta Skierska (UZ): Bezpieczeństwo socjalne w Zielonej Górze w pierwszych latach powojennych (1945 – 1950)

12:15–12:45 Dyskusja

Panel IIIa

13:00–13:15 dr Sławomir Jan Maksymowicz (APO): Polonizacja i repolonizacja nazw Warmii, Mazur i Powiśla z uwzględnieniem udziału ekspatriantów z terenów Wileńszczyzny

13:30–13:45 dr Marcela Gruszczyk (IH UŚ): Polska granica zachodnia i Ziemie Odzyskane w optyce słowiańskiej propagandy po 1945 r.

13:45–14:00 Michał Trojanowski (IH UZ): Organizacja i pierwsze lata istnienia strefy nadgranicznej na odcinku Lubuskiej Brygady WOP

14:00–14:15 dr hab. prof. UAM Maciej Michalski (IH UAM), dr Małgorzata Praczyk (IH UAM): Natura rzeczy. O przyrodzie i przedmiotach w dolnym biegu Myśli w latach 40. XX wieku

14:15–14:45 Dyskusja

Panel III b

13:00–13:15 dr Katarzyna Bock-Matuszyk (OPiP): „Jakoś każdemu się chciało...” Radość i nadzieja w relacjach nowych mieszkańców Ziemi Zachodnich i Północnych

13:15–13:30 Jerzy Grzelak (MN Szczecin): Formowanie polskiego systemu nazewniczego w miastach Ziemi Zachodnich i Północnych w okresie pionierskim na przykładzie nazewnictwa ulic Szczecina i Wrocławia

13:15–13:30 dr Marcin Owiński (Muzeum w Sztutowie): Ze Stutthofu przez Obozy do Sztutowa. Początki powojennych dziejów naznaczonej historią miejscowości na Żuławach

13:30–13:45 dr Anna Tutaj (PWSZ Wałbrzych): Szkolnictwo żydowskie na Dolnym Śląsku w latach 1945–1950

SIEĆ ZIEMI
ZACHODNICH
I PÓŁNOCNYCH

centrum
historii
zajeżdźnia

Ośrodek
Pamięć i Przyszłość
www.pamieciprzyszosc.pl

13:45–14:00 Olga Kowalczyk (IH UWr): Kronika kryminalna Wrocławia. Przystępczość kryminalna we Wrocławiu 1945–1948 w świetle prasy lokalnej

14:00–14:15 Dariusz Misiejuk (OPiP): Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich we wspomnieniach Władysława Zaremby

14:15–14:45 Dyskusja

14:45–15:30 Przerwa obiadowa

Panel IVa

15:30–15:45 dr Joanna Hytrek-Hryciuk (IPN Wrocław): Niemieckie i polskie zakonnice z Kongregacji Świętej Elżbiety w pierwszych powojennych latach we Wrocławiu

15:45–16:00 dr Grzegorz Bęblik (IPN Katowice): Podwójnie obcy? Dylematy społeczności protestanckich w Bytomiu, Zabrze i Gliwicach 1945–1950

16:00–16:15 Marta Kaluch-Tabisz (IHSz UWr): Katolicki czy luterański? Mechanizmy wyboru i adaptacji świątyń na Dolnym Śląsku w pierwszych latach po wojnie

16:15–16:30 dr Marta Cichocka (IHISM USz): Integrycyjna rola Kościoła rzymskokatolickiego na Pomorzu Zachodnim w latach 1945–1949

16:30–17:00 Dyskusja

Panel IVb

15:30–15:45 dr Jolanta Kluba (OPiP): „Przez spółdzielnię do zagrody własnej” – próby (konceptje) przebudowy ustroju rolnego Ziemi Zachodnich i Północnych w latach 1945–1948

15:45–16:00 Patrick Starczewski (IH UWr): Przemysł wrocławski po godzinie zero – początki, porażki, sukcesy. Przejęcie Linke-Hofmann Werke przez Polaków w 1945 r.

16:00–16:15 Ewa Sowińska (OPiP): Życie codzienne na Ziemi Złotoryjskiej w latach 1945–1948 w świetle wspomnień i relacji oral history jej mieszkańców

16:15–16:30 dr Anna Bujko (UWM): Opieka i pomoc społeczna w województwie olsztyńskim i szczecińskim w latach 1945–1950

16:30–16:45 dr Kinga Woźniakowska: Problemy funkcjonowania uzdrowisk w polskich Sudetach i Przedgórzu Sudeckim w latach 1945–1948 na przykładzie reklamacji fachowców niemieckich oraz tzw. „walki z niemczyzną”

16:30–17:00 Dyskusja

17:00–17:15 Podsumowanie i zakończenie konferencji